

СТРАТЕГІЇ ТА ТАКТИКИ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ КІНОФІЛЬМІВ

Наша розвідка присвячена виокремленню та класифікації стратегій та тактик перекладу англомовних кінофільмів українською мовою. Наразі проблеми перекладу кінофільмів привертають увагу вітчизняних перекладознавців, оскільки існує нагальна необхідність узагальнити досвід перекладу, який існує в Україні та окреслити шляхи подальшого розвитку кіноперекладу [5].

Кінопереклад є складовою частиною аудіовізуального перекладу. Під останнім розуміють процес перекладу телевізійних, кінематографічних та інших аудіовізуальних матеріалів з однієї мови на іншу, з урахуванням всіх елементів мови, що присутні в оригіналі. Однією з перших форм аудіовізуального перекладу є переклад титрів у німому кіно, до того ж необхідність такого перекладу кардинально збільшилася з появою звукового кіно у ХХ столітті. Відтоді аудіовізуальний переклад почав набувати популярності у багатьох країнах світу. Наразі основою в аудіовізуальному перекладі є дублювання - процес створення звукової доріжки для кінофільму, яка передає мову оригіналу в іншу мову. Загалом, дублювання є важливою складовою процесу створення фільмів, якщо воно виконаний якісно, то це дозволяє шанувальникам більшої кількості глядачів з різних країн насолоджуватися фільмом у своїй рідній мові, що збільшує популярність та прибутковість фільму. Одним із головних викликів при дублюванні фільмів є збереження оригінальної атмосфери та емоційної зарядженості фільму, крім того, потрібно мати здатність передати емоції та нюанси оригінальної мови, щоб передати атмосферу та сенс фільму у перекладі. Під час дублювання потрібно дотримуватися відповідних технічних вимог, таких як гучність звукової доріжки, щоб забезпечити якісний звуковий досвід для глядачів.

У нашій розвідці ми використовуємо переклади кінофільмів студії Marvel, яка відома своїми успішними кінофільмами, що стали складовими популярного кіновсесвіту Marvel Cinematic Universe (MCU). У фільмах студії зазвичай присутня велика кількість спеціальних ефектів та діалогів між персонажами, вони переглядаються у багатьох країнах світу, тому їх переклад, а саме *дублювання* в інші мови є надзвичайно важливим процесом. У перекладі фільмів студії Марвел дублювання відіграє важливу роль у забезпеченні доступності їх фільмів для глядачів з усього світу. Переклад фільмів студії Марвел також включає переклад субтитрів та налагодження звукових ефектів.

Оскільки переклад художнього кінофільму є складним та багатограним процесом, що має враховувати особливості вихідної та цільової культури, то його організація потребує використання певної стратегії. Останню визначаємо як загальний план або схему, яку перекладач використовує в процесі перекладу тексту. Хоча не існує загальноприйнятого значення цього терміну, поняття

використовується для позначення загальної організації процесу перекладу [2]. Стратегія перекладу може включати в себе вибір підходу до перекладу, вибір мовних засобів для передачі змісту, а також врахування мети та аудиторії тексту. Відповідно до того, який принцип превалує у перекладі: наближення до цільової культури чи збереження феноменів вихідної культури, стратегії розділяють на *доместикацію* (одомашнення) та *форенізацію* (збереження чужомовного колориту), крім того об'єднання таких стратегій дозволяє говорити про комбінацію зазначених стратегій [6].

Важливою та необхідною ланкою процесу перекладу є тактика перекладу [2], способи використання конкретних мовних засобів для досягнення мети перекладу. Тактики перекладу можуть варіюватись в залежності від жанру тексту, стилю та рівня складності тексту. Тому розрізняють стратегію та тактику перекладу як ціле та часткове. Стратегія перекладу допоможе визначити загальну мету та напрямок перекладу, тоді як тактика перекладу надасть перекладачеві конкретні інструменти для досягнення цієї мети.

Розглянемо використання репродуктивної стратегії, яка дозволяє скопіювати структуру слова мови оригіналу [1], у перекладі кінофільмів студії Марвел, до реалізації якої віднесемо використання тактики калькування, яка зберігає структуру слова вихідної мови і не адаптує його до вимог цільової мови.

Прикладом калькування у перекладі фільмів студії Марвел є фраза персонажа *Dr. Strange* з фільму "*Avengers: Infinity War*" [7], що вийшов у 2018 році: *We're in the endgame now* [7], що в українському перекладі звучить як *Ми в кінці гри зараз* [3]. У перекладі використано кальку, оскільки фраза "*endgame*" з англійської мови перекладена буквально як *кінець гри* [3], що може сприйматись як закінчення гри, більш прийнятним відповідником є фрази *ми в останній фазі* або *ми на фінішній прямій*. Проте вибір перекладача може бути обумовлений тим фактом, що репліка актору дубляжу має співпасти з вимовними зусиллями актора оригіналу, тому коротка фраза є більш прийнятною. Власне і назва самої кінострічки калькується та має в українському прокаті назву "*Месники: Війна нескінченості*" [3], оскільки в англійській мові слово *avenger* визначається як *a person who does harm to or punishes someone who has done something bad, especially to the person's family and friends* [8].

Калькування пов'язане з перекладом діалогів у фільмі "*Captain America: The Winter Soldier*" [9], де англомовний діалог "*I don't know if I can do that*" [9] був перекладений як "*Я не знаю, чи я зможу це зробити*" [4], де слово *do* було перекладене як *зробити*, хоча більш точним перекладом було б *виконати*, тому що в цьому контексті персонаж має на меті саме виконання поставленої місії, а дієслово *зробити* є доволі багатозначним.

Отже, перекладачі вирішують завдання передати емоції та смисл оригінального фільму мовою перекладу з використанням репродуктивної та адаптивної стратегій. При цьому, їм потрібно зберегти атмосферу та контекст, що були задумані авторами фільму. Аналіз використання тактики калькування в рамках репродуктивної стратегії перекладу, яка має на меті зберегти структуру

вихідної лексичної одиниці, демонструє, що ігнорування норм цільової мови призводить до деформації смислу цільової репліки.

Подальші **перспективи** дослідження полягають у вивченні особливостей використання тактик адаптивної стратегії, яка дозволяє брати до уваги норми цільової мови та культури під час українського перекладу англомовних кінофільмів студії Марвел.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко Я. Стратегії і тактики українських ретрансляцій п'єс Шекспіра у світлі когнітивної еквівалентності. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2022. № 11. С. 21-26.

2. Корольова Т. М., Жмаєва Н. С. Стратегії, тактики та операції перекладу. *Proceedings of XX International scientific conference “Practical Applications of Research Findings”*. Morrisville: Lulu Press, 2018. P. 60–63.

3. Месники: Війна нескінченності. Переклад студії «Ле Доен».

4. Перший месник: Друга війна. Переклад студії «Ле Доен».

5. Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Етноспецифіка кіноперекладу у дзеркалі міжкультурної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2019. Вип. 1(89). С. 124–128.

6. Славова Л., Борисенко Н. Одомашнення та очуження як основні прийоми дублювання у кіноперекладі. *Переяславська мовознавча толока: тези I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Переяслав-Хмельницький, 19-20 вересня 2019 року)* / Гол. ред. К. І. Мізін; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький, 2019. 250 с. С. 168-169.

7. Avengers: Infinity War. URL : <https://crazynate.com/full-movie-script-marvel-avengers-infinity-war/> (Дата перегляду: 07.04.2023).

8. Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/avenger> (Дата перегляду: 07.04.2023).

9. Captain America: The Winter Soldier. URL : https://movies.fandom.com/wiki/Captain_America:_The_Winter_Soldier/Transcript (Дата перегляду: 07.04.2023).

Прокопчук М.Ю.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ КІНОФІЛЬМУ «НАЙКРАЩЕ В МЕНІ»

Сучасне перекладознавство займається вивченням багатьох актуальних питань та проблем, безпосередньо пов'язаних з тонкощами перекладацької діяльності. Переклад тексту – це важкий, багатогранний процес, який включає